

Pekka Lempiäinen

Kukonpoikia

Sisällysluettelo

1. [Luku](#)
2. [Luku](#)
3. [Luku](#)
4. [Luku](#)
5. [Luku](#)
6. [Luku](#)
7. [Luku](#)
8. [Luku](#)
9. [Luku](#)
10. [Luku](#)
11. [Luku](#)
12. [Luku](#)
13. [Luku](#)
14. [Luku](#)
15. [Luku](#)
16. [Luku](#)
17. [Luku](#)
18. [Luku](#)
19. [Luku](#)
20. [Luku](#)

1.

He tulivat metsästä. Heitä oli monta. Joukon kärjessä kulki salskeita nuorukaisia, terveitä ja vahvoja ja päihtyneitä. Muutama teini-ikäinen tyttö kulki mukana. Joukon jatkona maleksi hyvin nuorta väkeä, pienimmät vasta alun toisella kymmenellä. Ulkonäöltä he olivat hyvin kirjavaa joukkoa, ei sen puoleen mikään tiivis ryhmä. Toisilla nuorukaisilla hiukset valuiivat olkapäille asti, muutamat olivat aivan kaljuja. Näkyi pieniä parranalkuja ja viiksiä, mutta useimmat olivat sileäksi ajeltuja, tai ehkei heillä vielä karvoja kasvanutkaan. Vaatteista näkyi se, että monella takki oli nahkaa, housut farmarikangasta. Bootseja ja lenkkitosseja oli miltei yhtä paljon. Samanlaisia nuorukaisia hän oli nähnyt silloin, kun meni armeijaan ja ennen kuin väki siellä joutui parturiin. He olisivat voineet olla sirkuksesta karanneita yhtä hyvin kuin pöpilän asukkeja tai vaikka metsärosvoja.

Hän tiesi, ettei pitäisi pelätä heitä, ei ainakaan näyttää pelkoaan. Mistä hän sen nyt muistikaan? Oliko isäpappa opettanut poikaansa ennen kuolemaa, vai joku muu muka viisas mies tai nainen. Pelkoa ei saa näyttää, niin joku oli sanonut. Samassa hän muistikin jotain. Mutta silloin kyse oli ollut eläimistä. Niinhän se olikin. Hän oli lapsena pelästynyt koiraa, joka jostain syystä murahteli hänelle. Koiran omistaja, muuan Vaasinen oli heti vetänyt koiran pois hänen läheltä ja selittänyt, että koirat vaistoavat aina, jos pelkää ja siksi murisevat. Koira on nöyrä niin kauan, kun uskoo että ihminen on sen herra. Jos ihminen pelkää, silloin koira on herra. Mutta ei koira silloinkaan tosissaan ihmistä pure, näykkii ehkä vähän.

Mutta ei hän silloin itse asiassa koiraa ollut pelännyt, vaan jotain ihan muuta. Hän oli pelännyt seuraavaa päivää ja

kouluun joutumista. Hän oli silloin kai menossa neljännelle luokalle laiskottelua sisältäneen kesäloman jälkeen. Hän pelkäsi koulua, pelkäsi opettajia ja pelkäsi oppilaita, niin kuin oli pelännyt muinakin vuosina siitä lähtien kun koulun aloitti. Joka vuosi ensimmäinen koulupäivä oli aina ollut pelottavin. Vähin erin pelko oli talven aikana laantunut, niin että keväällä hän oli koulua pelännyt vain vähän, mutta syksyllä taas yhtä paljon kuin edellisenä vuotena.

Koiran muristessa hän oli unohtanut pelkonsa koulua kohtaan ja koira oli rauhoittunut ihan itsestään. Mutta kun hän oli unohtanut koiran, oli koulu tullut uudelleen mieleen ja pelko palannut ja koira oli mulkoillut häntä äkäisenä niin kauan kuin hänet näki. Ei se isännän läsnä ollessa kuitenkaan ollut hänelle enää murissut.

Mutta pelkiaan hän ei silloinkaan ollut pystynyt pitämään kurissa, eikä siinä ollut onnistunut koskaan myöhemminkään.

Nyt häntä vastassa oli vain ihmisiä, nuoria ihmisiä. Vaistoaisivatko nuo ihmiset sen, että hän pelkäsi, ei niinkään heitä mutta jotakin. Hän arvasi, että pelko näkyi hänestä päälle ja sen koirat vaistosivat ja ihmiset näkivät. Mitä hän nyt pelkäsi, siitä hän ei ollut aivan varma itsekään. Kummitteliko mielessä jo maanantaiaamu ja töihin lähtö ja kaikki työpaikan ihmiset. Vai pelkäsi hän edessä olevaa tylsää viikonloppua, jonka viettäisi äidin seurana ja kylään tulisi veli vaimoineen ja muksuineen, ynnä ehkä muitakin sukulaisia ja tuttavita ja hänen kai pitäisi olla kuin häntä muka kiinnostaisi heidät kuulumiset.

Hän tajusi samassa, että kaikki paikat missä oli ihmisiä, olivat pelottavia.

Keitä olivat nuo nuoret, jotka täyttivät nyt koko pururadan. Oli hän useita heistä nähnyt kylällä, mutta ei ketään tuntenut sen paremmin. Vanhimmat heistä olivat melkein saman ikäisiä kuin hän ja jos hän olisi ihmisten seurassa viihtynyt, hän olisi voinut olla yksi heistä. Nyt he olivat vieraita ja pelottavia. He olivat ihmisiä.

Hän olisi voinut vielä kääntyä ja kulkea toista reittiä kotiinsa. Tuskin he olisivat hänen perään lähteneet. Mutta hän jatkoi matkaa kuin heitä ei olisikaan. Niin hänen isänsäkin olisi tehnyt, ei olisi väistänyt moista joukkoa. Hän oli isänsä poika, armeijan käynyt mies. Ei hänen sopinut pelätä, tai ei ainakaan myöntää muille, että pelkäsi.

Vaikka lauma oli iso, näki selvästi, että se oli pienen ytimen ympärillä. Ytimessä itse asiassa oli kai vain kaksi nuorukaista. Hän oli heidät silloin tällöin nähnyt baarilla tai kioskillä, kuullut heistä paljon juoruja. Toista kutsuttiin Ranttaliksi, toista livanaksi. Muutaman sekunnin ajan kuulemansa juorut täyttivät pään. Nuo juorut tuntuivat olevan kaikki samanlaisia ja kertoivat, että Ranttali ja livana olivat tapelleet siellä ja nujakoineet tuolla, olivat pahoinpidelleet jonkun tuolla, jonkun toisen siellä. Kaikki kuulemansa juorut liittyivät noihin kahteen, muista nuorista hän ei muistanut kuulleensa mitään. Päällimmäiseksi nousi eräs muistikuva. Hän oli silloin ollut baarissa, kun yksi laiha rekkakuski oli kertonut: ”Minä muistan sen varmaan loppuelämän ajan. Ranttali ja livana olivat pysäkillä ja siihen pysähtyi linjaauto. Se bussi oli melkein täynnä väkeä. No ensin siitä astui alas joku rouva ja toinenkin, mutta kolmantena astui bussista ulos joku mies. Saman tien, kun miehen jalat osuivat maahan, Ranttali löi sitä nyrkillä keskelle naamaa. Mies kaatui ja konttasi takaisin sisälle. Ja ne rouvatkin, jotka jo olivat pysäkillä, juoksivat takaisin bussiin ja kuski sulki oven ja bussi lähti pysäkiltä niin kovaa kuin vain pääsi. Siinä ne silloin näkivät muu paikkakuntalaiset, millaista on elää tässä kylässä. Oli se kuin villinlännen meininkiä.”

Tuo jäi mieleen kai siksi, kun tuntui niin oudolta, että tuo aikuinen puhui noista nuorukaisista niin ihannoivasti, samoista nuorista, joita hänen velipoika Antti kutsui pahaisiksi pukareiksi ja Antin vaimo kutsui epeleiksi ja äiti heittiöiksi.

Nyt nuo samaiset pukarit olivat häntä vastassa. Porukkaa oli pururadan täydeltä, osa nuorista oli metsässä. Hänen kulkiessa lähemmäksi porukka jakautui kahden puolen pururataa niin, että ura johti hänet kohti Ranttalia ja livanaa. Se tuntui hetken kuin suunnitellulta, tuo väylä kohti kahta pahinta pukaria. Hän arveli sen olevan vain sattumaa. Nuorimmat laumasta, kun olivat vielä niin nuoria, että tuskin edes kykenisivät mitään suunnitelmia noudattamaan, eivätkä toisaalta tuntuneet piittaavan hänestä mitään.

Hän asteli kohti Ranttalia ja livanaa. Eivät nämä uhkaavilta näyttäneet, virnuilivat vain leveästi, kysyivät että minne mies matkalla.

- Kotiin tästä hiippailen, hän vastasi.

Nuoria oli edessä, takana ja sivuilla, niin että hänen oli pysähdyttävä. Ranttalilla ja livanalla tuntui olevan pientä kinaa keskenään, he kuin unohtivat hänet samassa.

- Kyllä sä sen pullon piilotit, Ranttali sanoi. - Juuri ennen kuin mentiin baariin.

- En mä siitä muista mitään. Muistan sen kun mentiin sinne, mutta sitten on ihan pimeetä pitkän aikaa. Tai muistan kyllä sen, kun välillä käytiin ulkona ja yritettiin sitten sisälle päästä uudelleen ja se yks kaheli laitto oven poseen. Ja sitten taas muistan, kun lähettiin. Mutta mä luulin, että se pullo oli sulla.

- Se olikin mulla vähän aikaa, mutta sitten annoin sen sulle. Sun piti keksiä sille joku jemma.

Pukarit yhä kuin tukkivat hänen tien eteenpäin, eikä hän tiennyt tekivätkö sen tarkoituksella, vai siksi että keskenään kinatessa unohtivat hänet. Hän odotti, että he siirtyisivät edes sen verran, että hän heitä tönimättä pääsisi ohi. Sellaista rakoa ei ollut. Jos aikoisi heidän ohi, hänen pitäisi vähän tönä heitä tai kiertää heidät metsän kautta. Tuntui kuin koko lauma pikkuhiljaa tiivistyisi hänen ympärille. Hän arveli, että muita kiinnostoi vain Ranttalin ja livanan kinaaminen.

Samassa Ranttali ja Iivana unohtivat keskinäisen kinnan, kääntyivät häneen päin. Molemmat virnuilivat koko naaman leveydeltä.

- Vai kotiin hiippaillet, sanoi Ranttali.

Hän nyökkäsi, katsoi Ranttalia suoraan silmiin tiukasti, kääntyi sitten ja aikoi kiertää metsän kautta pukareiden ohi.

Selässä tuntui ensin tömähdys, sitten ankara kipu. Siitä hän ei ehtinyt toipua, kun samassa nenä tuntui räjähtävän poskille. Hän näki vain jotain punaista. Vielä hän tunsu, miten kaatui ja tömähti tantereeseen. Se ei enää sattunut. Päässä tuntui vielä kolahdus ja sitten oli vain mustaa. Kylkiluita katkovia potkuja hän ei tuntenut.

2.

- Jonakin päivänä ne vielä tappavat jonkun.

Antti kuuli tuon lauseen kaiken muun puheensorina yli ja äänestä tunnisti puhujaksi Jussi Vertosen. Hän myös arvasi, mistä pöydässä puhuttiin ja siirtyi lähemmäksi.

- Kyllä niille jotain pitäisi tehdä, ennen kuin johonkin perheeseen tulee oikein suuri suru, sanoi Jussin vieressä istuva nainen.

Antti muisti, että myös Vertosen pojat olivat joutuneet jengiläisten riepottelemiksi, ainakin yksi heistä. Mutta siitä oli jo aikaa ja se tapaus oli päättynyt ilman sairaalareissua, eikä siihen kai poliisejakaan sotkettu.

Hän oli vasta töissä päivällä kuullut mitä oli tapahtunut, eikä tuokaan viesti ollut muuta tiennyt sanoa, kuin sen, että Eeti oli viikonloppuna päättynyt sairaalaan mukiloinnin jälkeen. Hän oli ensin aikonut lähteä katsomaan Eetiä sairaalaan, mutta soitto sinne oli kertonut, ettei poika ole vielä kunnolla tajuissaan. Toiseksi hän oli aikonut lähteä katsomaan, miten äiti oli uutisen ottanut vastaan, mutta ajanutkin sitten kylälle ja baariin. Kai hänen äitiä pitäisi mennä katsomaan, heti kun saisi tietää vähän enemmän.

- Teidän pitää tänne pian perustaa kodinturvajoukot, sanoi Anselmi Kuurula.

- Ei kun halot käsiin ja kotia puolustamaan.

Antti katsoi miestä äkäisenä. Anselmilla ei ollut omaa perhettä, eikä kai edes mitään omaisuutta mitä puolustaa. Miksi sitten vääntää vitsiä asiasta mistä ei mitään tiedä. Mies oli jostain vain ilmestynyt kylälle, tullut yksin ja asui yksin. Ei kai miehellä itsellään ollut mitään mitä puolustaa.

- Sitä kai pitäisi sitten koko kylää puolustaa, sanoi Vertonen. - Ei se ole mikään parin ukon asia. Eivätkä ne

pukarit kai vielä ole kenenkään kotiin tunkeutuneet, en ainakaan ole kuullut. Ja on minulla kotona haulikko ladattuna yötä varten, että jos sinne tulevat niin saavat äkkilähdön. Mutta jos sen kanssa kylällä partioi, joutuukin sitten itse poliisin huostaan.

- Eikä poliisi voi niille mitään, sanoi Anselmi. - Siellä Suolammella, missä minä joskus vuosia sitten asuin, niin siellä äijät keräsivät semmoisen iskuryhmän. Se oli vähän niin kuin nopean toiminnanjoukot. Ei niitä ollut kuin ehkä kymmenkunta äijää. Ne ottivat niistä jengiläisistä kiinni niitä pääjehuja yksi kerrallaan ja pieksivät ne niin pahasti, että pukarit päätyivät sitä mukaa sairaalaan asti.

- Jos me lähdetään kylälle riehumaan, niin heti ovat poliisit paikalle, väitti Vertonen. - Eivät ne niistä nuorista pukareista piittaa, mutta meidät kyllä veisivät heti putkaan.

- Ei kerrota poliisille mitään, sanoi Anselmi. - Antaa poliisin etsiä sileitä renkaita ja mittailia ylinopeuksia, sen homman ne osaa. Mutta siellä Suolammella, missä minä synnyin ja asuin, me oikein vahdittiin niitä pääpukareita, varjostettiin kuin poliisin etsivät ikään, ja kun sopiva paikka tuli, niin porukalla iskettiin kuin salama kirkkaalta taivaalta. Eikä meillä mitään aseita ollut koskaan muassa, muuta kuin mitä nyt halot ja muuta semmoista. Tai oli jollain kai pyssykin, mutta ei kertaakaan pyssyllä ampunut kukaan. Se oli niin kuin semmoista rehellistä peliä. Että kun se pukarijengi porukalla pieksi jonkun, niin sitten piestiin porukalla joku pukareista. Saivat ne jehut niinku itse tuta, miltä se tuntuu, kun porukan pieksemäksi joutuu. Ja jos vähänkin oli niinku tavallinen tappelu kyseessä, niin ei niistä piitattu mitään. Silloin vaan, kun porukalla joku piestiin, niin silloin se iskuryhmä antoi samalla mitalla takasin. Ja kyllä minä vaan tykkään, että se tienoo sillä tavoin siitä rauhoittui. Poliisit nyt ei kai siitä kovin hyvää tykänny, mutta...

- Ne samat jengiläisetkö ne aina vaan riehuvat, Antti kysyi.

- Ei, ei kun nämä oli Suolammella... sanoi Anselmi, mutta tajusi samassa, että Antti puhuikin Vertoselle.

- Ilmeisesti samat, sanoi Vertonen. - Ei näin pienessä kylässä onneksi montaa semmoista jengiä olekaan. Neko nyt sitten sinun veljesi...

- Niin kuulemma. Vasta minä siitä itsekin kuulin. Enkä ole Eetiä vielä nähnytkään. Sairaalassa kuuluu olevan ja taju vieläkin hämäränä. Ei kai tajua tästä maailmasta vielä paljoa mitään.

- Ne ovat kohta niin paljon väkeä täällä mukiloineet, että niistä mukiloiduista voisi perustaa vaikka pienen armeijan, sanoi Anselmi. - Sen armeijan kun aseistaisi vaikka heinäseipäillä, niin kyllä ne semmoisen jengin mukiloisivat pois maailmankartalta. Pahastiko sille kävi, veljellesi?

- Pahasti, kyllä kai aika pahasti oli käynyt. Ei ihan vähään aikaan sairaalasta pääse.

- Mitenkä se Liisa siihen, kysyi Anselmi.

- En ole nähnytkään sen jälkeen. Olen kyllä menossa sinne.

- En minä kyllä tajua sitä väkeä, sanoi Vertonen. - Kyllähän sitä ennenkin tapeltiin ja joskus tapeltiin oikein heinäseipäidenkin kanssa, mutta ei silloin ketään vahingoitettu. Joskus joku sai turpiin niin että etuhampaat lähti, tai silmä tuli mustaksi, mutta siihen se aina jäi. Myöhemmin sitten sovittiin ja mentiin kaljalle yhdessä. Nämä nykyiset pukarit, nämähän mukiloivat ihan kenet vaan ja niin pahasti, että hyvä kun hengissä pysyy. Ja mukiloinnin jälkeen vielä potkivat, kun toinen on jo kypsä.

- Mutta niin vaan siellä Suolammella saatiin pukarit kuriin, sanoi Anselmi. - Mutta siitä on jo kauan. Nythän minä pian täytän jo kuusikymmentä. Siitä tulikin mieleen, että poiketkaapa kolmen viikon päästä kylään, niin juhliitaan sitä, juodaan ja syödään, varsinkin juodaan.

- Kyllä niille pukareille jotain pitäisi tehdä, sanoi Antti. - Kyllä jotain pitäisi tehdä.

Pian kaikki baarissa tarjoilijaa myöten osallistuivat keskusteluun ja kaikki he jotenkin tuomitsivat pukarit, mutta mitään ei tapahtunut. Ei Antti pois lähtiessä ollut yhtään sen tyytyväisempi kuin tullessakaan, eikä yhtään viisaampi. Eikä hän pois lähtiessä edes tiennyt, miksi baarin oli tullut. Kai hän oli odottanut saavansa jotain tietoja, mutta ei hän niitä saanut. Sai hän kyllä myötätuntoa tapauksen vuoksi, mutta ei hän sitä tarvinnut. Hän halusi jotain, mutta ei itsekään tiennyt mitä. Ehkä sääli ja myötätunto kannattaisi säästää Eetin äidille, vaikka ei hän uskonut äidinkään sitä kaipaavan. Myötätuntoa oli helppoa jakaa, se kun oli ilmaista, mutta mitä se ketään auttoi.

Eikä hän uskonut, että Eetikään kaipaisi myötätuntoa ja sääliä. Tosin hän vasta tajusi, ettei tiennyt Eetistä paljoakaan, ei ainakaan sitä mitä Eetin päässä kulloinkin liikkui. Poika oli ollut paljon yksin, kun oli kahdeksan vuotta häntä ja kymmenen vuotta Maunoa nuorempi. Kun hän oli mennyt kouluun, ei Eeti ollut vielä syntynytäkään. Oli syntynyt toki aikanaan, mutta ei hän ollut edes huomannut milloin. Ykskaks vaan oli kitisevä ipana seimeen ilmestynyt. Kyllä hän myöhemmiltä vuosilta muisti, että heillä oli kotona ensin vauva ja sitten pikkulapsi, mutta ei hän ollut piitannut. Ei koululaisella ollut aikaa vauvojen kanssa leikkiä. Kun Eeti oli mennyt ensimmäiselle luokalle kouluun, hän oli jo aloittamassa työelämää. Ei työläinen ehtinyt koululaisten murheisiin perehtyä. Kun Eeti oli selvinnyt työikään, hän oli jo naimisissa ja perhettä perustamassa. Ei hänellä silloinkaan ollut muuhun aikaa, kuin omaan perheeseen ja työhön. Ei hänellä Eetin kanssa ollut yhteisiä harrastuksia, ei edes mitään mistä rupertella.

Eeti oli aina ollut jossain taustalla, oli aina ollut läsnä mutta kuin näkymättömänä.

Vai nopean toiminnanjoukot, hän mietti autolle kävellessään. Että heinäseipäät käsiin ja pukareita pieksemään. Voisihan siinä jotain ollakin.

3.

Äiti oli päällepäin kuten aina, oli melkein mahdotonta nähdä päältä, mitä ajatteli tai mitä tunsu. Sellainen äiti oli ollut aina, mitään tunteita ei näyttänyt ulospäin, ei edes omalle perheelle. Sellainen oli ollut myös isä Jaakko, kuin kiveen veistetty ukko. Ehkä äidin silmät olivat nyt tavallista punaisemmat, mutta ei hän sitä hämärässä keittiössä varmasti erottanut.

Maikki oli tullut paikalle vähän ennen häntä. Sen hän päätteli siitä, kun keittiössä tuoksui vasta keitetty kahvi. Maikki istui pöydän ääressä kumarassa, tuijotti kahvikuppia ja kuumaa kun oli, joi sitä pienen lusikallisen kerrallaan. Maikki vain vilkaisi häntä, palasi taas ajatuksiinsa.

Kahvi tuoksui hyvälle ja hän tiesi, että se myös maistuisi hyvälle, paljon paremmalle kuin kahvi mitä hän töissä joutui juomaan. Kahvi kai olikin ainoa asia minkä äiti vielä osasi kunnolla tehdä. Ruuan poltti kattilaan tai paistinpannulle ja jos jonkin ruuan sai onnistumaan, pilasi sen liialla suolalla.

- Sinäkin kai jo olet kuullut, äiti sanoi häneen päin kääntymättä.

- Kuulin, soitti se yksi Jäärälä mulle töihin. Ja kuulin nyt vielä baarissa uudelleen.

Äkisti Maikki nousi pöydästä ylös, kulki ovelle, mutta palasi samassa takaisin pöytään.

- Ei helvetissä, miksi Eetille tehtiin semmoista, Maikki sanoi. - En ymmärrä, en yhtään ymmärrä.

- En ymmärrä minäkään, Liisa sanoi. - Ei Eeti ole koskaan tehnyt kenellekään mitään pahaa. Mitä ne Eetille... Mutta kai siihen pitää vaan sopeutua, hyväksyä sekin paha.

- Minä en tätä hyväksy, sanoi Antti. - Eeti on sentään minun veli. Ei olisi fajia hyväksynyt tätä, enkä hyväksy